

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

Правові горизонти

Legal horizons

ВИПУСК 8 (21)

Суми – 2018

ЩОДО ОКРЕМИХ ПІДСТАВ ВИНИКНЕННЯ ВАЛЮТНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Старинський Микола Володимирович

*доктор юридичних наук,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
та фінансового права,
Навчально-науковий інститут права,
Сумський державний університет*

Шолохан Аліна Сергіївна

*Навчально-науковий інститут права,
Сумський державний університет*

Стаття присвячена дослідженню окремих підстав виникнення валютних правовідносин. Досліджуючи категорію «правова діяльність» автори приходять до висновку, що вона охоплює весь спектр дій і операцій учасників правовідносин, які, визнані законодавцем правильними і справедливими і не забороняються ним, здатні самостійно спричинити конкретні правові наслідки. При цьому акцентується увага на тому, що сутністю правової діяльності є соціально значима активність, включаючи свободу вибору та свободу самовираження, яка усвідомлено і цілеспрямовано здійснюється суб'єктами – носіями суб'єктивних прав і юридичних обов'язків – в різних сферах суспільного життя для задоволення їх різноманітних потреб специфічним духовно-практичним способом (в рамках правовідносин) і яка завдяки цьому визнається суспільством і державою правильною, справедливою, а в разі необхідності – дає можливість винести рішення і викликає юридично значимі наслідки.

В процесі дослідження наукової юридичної літератури авторами звернуто увагу на те, що правова діяльність та правова поведінка в правовій науці зазвичай не розглядається як підстава (юридичний факт) виникнення конкретних правовідносин. Це пов'язано з тим, що діяльність чи поведінка розглядаються в юридичній науці в цілому як процес, як певна нерозривна сукупність, яка існує в правовому полі і має правові характеристики. Разом з тим, на думку авторів роботи, аналіз практики правозастосування дає можливість говорити про те, що окремі поведінкові акти, як то правомірні чи неправомірні дії, акти бездіяльності є елементами правової поведінки і при фіксації законодавцем їх в нормативних актах є ні чим іншим як підставою виникнення різного роду правовідносин. Окремими актами, які

виділяються серед дій-підстав, є поведінка у вигляді зловживання правом та правопорушення. Спираючись на аналіз практики правозастосування автори приходять до висновку, що на сучасному етапі розвитку нашої держави і зловживання правом і правопорушення можуть бути визнані підставами виникнення, зміни і припинення валютних правовідносин. При цьому особливістю відносин які будуть виникати є їх деліктний характер.

Ключові слова: суспільні відносини, правові відносини; підстави виникнення правових відносин; валютні відносини; підстави виникнення валютних правовідносин; зловживання правом; правопорушення.

Starynskyi M.V., Sholokhman A.S. AS TO PARTICULAR CAUSES OF CURRENCY LEGAL RELATIONS EMERGENCE. The article is devoted to research of particular causes of currency legal relations emergence. Investigating the category of "legal activity", the authors come to conclusion, that it covers the entire range of actions and operations of the legal relationship participants. Recognized by the legislator as correct and fair and not prohibited by him, they are capable of causing specific legal consequences independently. At the same time, attention is paid to the fact, that the essence of legal affairs is socially significant activity, including freedom of choice and freedom of self-expression, which is consciously and purposefully carried out by individuals, who are bearers of subjective rights and legal obligations, in various spheres of social life to meet their diverse needs in a specific spiritual and practical way (within the framework of legal relations), and which is, due to this, recognized by society and the state as correct, fair and if necessary gives the opportunity to make a decision and causes legally significant consequences.

In the process of examination of scientific legal literature, the authors pay attention to the fact, that legal activity and legal behavior in legal science are usually not considered as a cause (legal fact) of the emergence of specific legal relationships. The reason of it is that activity or behavior is considered in legal science generally as a process, as a certain inseparable set, which exists in the legal field and has legal characteristics. At the same time, according to the authors of the work, the analysis of the law enforcement practice makes it possible to say, that certain behavioral acts, such as lawful or wrongful acts, acts of inactivity are elements of legal behavior, and recorded by the legislator in regulations, they are nothing more than causes of the emergence of various types of legal relationships. Particular acts, distinguished from action-causes, are behavior in the form of law abuse and offense. Drawing on the analysis of the law enforcement practice, the authors conclude that at present stage of our state development abuse of law and offense can be recognized as causes of the emergence, change and termination of currency legal relations. In addition to that, the peculiarity of relations that will arise is their delicacy.

Keywords: public relations, legal relations; causes of legal relations emergence; currency relations; causes of currency legal relations emergence; abuse of law; offense.

Актуальність дослідження. Сучасний стан розвитку нашої держави характеризується постійними змінами та трансформаціями суспільних відносин в результаті яких виникають певні питання вирішення яких є запорукою подальшого розвитку та ефективного функціонування України. Одним з таких питань є питання пов'язані з виникненням, зміною та припиненням валютних правовідносин.

Виникнувши в результаті обігу валюти і валютних цінностей валютні правовідносини розвиваються в залежності від багатьох факторів. При цьому на одні з

них наша держава може вплинути, наприклад боротьба з підделкою іноземних грошових знаків, а на інші практично ні, наприклад в ситуації світових валютно-фінансових кризових процесів. В такій ситуації стає нагальним питання чіткого визначення моменту виникнення цих відносин та їх адекватне врегулювання правом. З нашої точки зору визначення моменту виникнення правових відносин, в тому числі і валютних, є неможливим без чіткого розуміння природи підстав виникнення правових відносин та виділення їх характерних ознак. Разом з тим,

враховуючи обсяг нашої статті, ми зупинимось лише на окремих підставах виникнення валютних правовідносин.

В юридичній науці традиційно підставами виникнення правових відносин, взагалі та валютних зокрема, вважаються конкретні життєві обставини, що називаються юридичні факти.

Дослідженням юридичних фактів як підстави виникнення, зміни та припинення правових відносин займались досить багато вчених. Найбільш вагомими результатами були досягнуті в роботах таких вчених як М. Александрова, В. Горшенева, С. Братуся, В. Ісакова, О. Йоффе, В. Копейчикова, В. Кудрявцева, А. Коструби, М. Рожкової. На нинішньому етапі розвитку юридичної науки дослідженням юридичних фактів було здійснено в роботах таких дослідників як О. Батанов, О. Басай, І. Волокова, А. Завальний, Г. Кікоть, Є. Харитонов, О. Харитонova, О. Явор та інші [2, с. 12-16]. Разом з тим, не дивлячись на досить велику кількість праць питання пов'язані з характеристикою окремих видів поведінки як підстави виникнення правових відносин залишаються недостатньо дослідженими.

Враховуючи зазначене метою нашої статті є дослідження дій як юридичних фактів наявність яких є підставою виникнення правовідносин, а завданням – коротка характеристика окремих їх видів.

Виклад основного матеріалу. Проведені нами дослідження дають можливість говорити про те, що надання характеристики окремим видам дій як підставам виникнення правових відносин є неможливим без чіткого розуміння того, що собою представляє правова поведінка.

Дослідженням правової поведінки, як підстави виникнення правових відносин займались такі вчені як: А. І. Бобильова, О. Л. Ковальової, В. Н. Кудрявцева, М. П. Орзіха, В. В. Лазарева, І. С. Самощенко, В. В. Оксамитного, В. М. Сирих та ін. А. А. Штанько, О. О. Малиновського, М. А. Пьянова, О. Д. Прусакова, Р. В. Шагієвої та інших.

Враховуючи досягнення зазначених вчених стосовно правової поведінки можемо зазначити наступне.

Сучасний теоретик права О.Ф. Скакун визначаючи правову поведінку розуміє її як соціально значущу поведінку індивідуальних чи колективних суб'єктів, підконтрольну їх свідомості і волі, яка передбачена нормами права і спричиняє юридичні наслідки [11, с. 449]. Дане визначення правової поведінки є достатньо ґрунтовним та найпоширенішим в теорії права [5; 7; 9; 14; 15; 16].

Разом з тим, визначаючи правову поведінку звертають увагу на те, що дане поняття є умовним, оскільки під ним розуміється поведінка як позитивного змісту, так і негативного [5; 9]. Етимологічно було б вірним називати правовою тільки ту поведінку, яка по своїй сутності мають правомірну природу. Також висловлюється міркування, що загального поняття яке б чітко відображало термін «юридична поведінка» надати досить складно [7, с. 43].

Враховуючи зазначене в юридичній літературі поряд з поняттям «правова поведінка» використовується поняття юридично значима поведінка. Аналізуючи юридично-значиму поведінку В. Н. Кудрявцев звертає увагу на юридично значимі дії неосудних (душевнихворих), а також підлітків, дітей, які не досягли віку дієздатності, в тому числі деліктоздатності. Вчений вказував, що дії цих осіб не сприймають законодавцем як правові, але їх дії можуть спричинити юридичні наслідки [7, с. 44]. Враховуючи це варто розрізняти правову поведінку та юридично значиму поведінку.

Проте варто звернути увагу і на протилежну точку зору, що висловлюється в юридичній літературі. Так О. Д. Прусаков, наполягає на тому, що юридично значима поведінка має визначатись як правова, і тому термін «правова поведінка має застосовуватись тільки щодо характеристики правомірної поведінки, оскільки слова «правове», «право» походить від слів «правда», «правильне» [10, с. 17]. Також як ще один аргумент, вказується на позитивну сутність, таких термінів як

«правовий порядок», «правова культура», «правове виховання», і негативні забарвлення таких категорій, як «неправомірна поведінка», «правопорушення». В. Л. Кулапов зосереджується на тому, що категорія юридично значущої поведінки, має об'єднувати і правомірну і протиправну поведінку, оскільки, як вказую вчений, при такому розумінні суть даного явища відобразатиметься набагато точніше [8, с. 15]. Під юридично значимою поведінкою вказаним дослідником розуміється врегульована правом, типову, соціально значиму і свідомо вольову поведінку суб'єктів, яка тягне юридичні наслідки [8, с. 171].

Враховуючи зазначене, з нашої точки зору варто звернути увагу на співвідношення таких понять як «діяльність» і «поведінка». Аналіз наукових праць, що висвітлюють це питання дає можливість говорити про те, що в науковій літературі є декілька підходів до вирішення цього питання. Зокрема ряд вчених відстоює позицію (В. А. Рибаків, К. В. Толкачев, А. Г. Хабібুলін), відповідно до якої такі категорії як «діяльність» і «поведінка» є тотожними. Проте більшість дослідників говорять про необхідність розрізнення цих двох категорій.

Так аналіз наукових робіт з соціології та психології, зокрема таких вчених як Ю. А. Шерковін, Т. Шибутані, дає можливість говорити про те, що поведінка має розглядатись як частина та окремий різновид людської діяльності, оскільки, в цих науках вважається, що категорія поведінки за своїм обсягом є вужчою, ніж категорія діяльності. Підтвердженням цьому є аргументація окремих представників соціальної психології, які вважають, що поведінка є результатом трансформації внутрішнього стану людини в конкретні діяльнісні акти. Це означає, що внутрішні спонукання людини реалізуються через зовнішню систему дій (вчинків). В своїх дослідженнях Ю. А. Шерковіна звертає увагу на те, що діяльність може носити як реально-перетворювальний, так і ідеально-

перетворювальний характер, а тому бути недоступною для зовнішнього спостереження. Якщо діяльність – це сама загальна категорія, що характеризує активну сутність людини, то категорія поведінки відноситься лише до тієї сфери життєдіяльності людини, яка знаходить своє вираження в безпосередньо спостережуваних і фіксованих соціально-комунікативних діях [12, с. 68]. На думку професора Т. Шибутані, якщо діяльність — це сама загальна категорія, що характеризує активну сутність людини, то категорія поведінки відноситься лише до тієї сфери життєдіяльності людини, яка знаходить своє вираження в безпосередньо спостережуваних і фіксованих соціально-комунікативних діях [18, с. 23].

Враховуючи це дослідники зазначають, що використовувати категорії «правова діяльність» і «правова поведінка» як рівнозначні або взаємозамінювати одна одну є нелогічним і не правильним, оскільки ці категорії співвідносяться одна з одною за принципом цілого і частини. Вони близькі одна одній як відображаючі різноманітні прояви цілеспрямованої людської активності у правовому житті, але відрізняються з точки зору предмету фіксації.

Разом з цим варто зазначити, що в юридичній літературі існує й інший підхід, зокрема в роботах Б. Г. Ананьєва та В. Н. Кудрявцева. Зазначені вчені розглядають поведінку як поняття більш широке, ніж діяльність. Ананьєв Б.Г. у своїй дослідженнях вказував на те, що поведінку людини в суспільстві можна вважати родовою характеристикою, по відношенню до якої всі види діяльності (наприклад, професійно-трудова) мають приватне значення. У даному випадку діяльність розглядається як певна форма соціально обумовленої взаємодії людини з навколишнім світом, з природою і соціальним середовищем, як сукупність актів поведінки людини — конкретних вчинків, спрямованих до єдиної мети [1, с.17].

На думку В. М. Кудрявцева, поведінка визнається більш широкою

категорією, ніж діяльність. Це дозволяє не тільки враховувати весь спектр видів і форм поведінки, включаючи афективні й імпульсивні дії, свідомі вольові вчинки і елементи несвідомих реакцій, зовнішні і внутрішні форми людської активності, але і класифікувати рівні поведінки, серед яких людська діяльність буде найвищим [1, с. 8].

Спираючись на зазначене та проводячи порівняльний аналіз досліджуваних нами понять «правова діяльність» і «правова поведінка» можна зазначити наступне. Категорія «правова діяльність» охоплює весь спектр дій і операцій учасників правовідносин, які, визнані законодавцем правильними і справедливими і не забороняються ним, здатні самостійно спричинити конкретні правові наслідки. Сутністю правової діяльності є соціально значима активність, включаючи свободу вибору та свободу самовираження, яка усвідомлено і цілеспрямовано здійснюється суб'єктами – носіями суб'єктивних прав і юридичних обов'язків – в різних сферах суспільного життя для задоволення їх різноманітних потреб специфічним духовно-практичним способом (в рамках правовідносин) і яка завдяки цьому визнається суспільством і державою правильною, справедливою, а в разі необхідності – дає можливість винести рішення і викликає юридично значимі наслідки. Також авторка додає, що категорія «правова поведінка» необхідна тому, що в ряді випадків образ правових дій теж може визнаватися законодавцем позитивним у правовому сенсі і опосередковано викликає певну правову реакцію. При цьому навіть якщо допустити вживання терміна «правова поведінка» в сенсі, рівнозначному категорії «правова діяльність», то це можливо лише для відображення позитивно оцінюваних законодавцем і суспільством вчинків [17, с. 19].

Враховуючи вище зазначене та мету нашого дослідження, також варто звернути увагу на те, що правова діяльність та правова поведінка в правовій науці зазвичай не розглядається як підстава (юридичний факт) виникнення конкретних правовідносин. Це пов'язано з тим, що

діяльність чи поведінка розглядаються в юридичній науці в цілому як процес, як певна нерозривна сукупність, яка існує в правовому полі і має правові характеристики. Разом з тим, аналіз практики правозастосування дає можливість говорити про те, що окремі поведінкові акти, як то правомірні чи неправомірні дії, акти бездіяльності є елементами правової поведінки і при фіксації законодавцем їх в нормативних актах є ні чим іншим як підставою виникнення різного роду правовідносин. Окремими актами, які виділяються серед дій-підстав, і на які ми звертаємо більш детальну увагу, є поведінка у вигляді зловживання правом та правопорушення.

Зловживання правом, як результат правозастосування, привертало увагу як вчених так і практиків практично з часів виникнення права як соціального регулятора.

Про зловживання правом є згадування ще у працях римських юристів. Сутність зловживання правом та його розуміння було сформоване римським юристом Павлом який зазначав «Йде в обхід закону той, хто, зберігаючи слова закону, обходить його зміст ...». В державах, що стали спадкоємцями римської імперії та в тих що сприйняли її правову систему у законодавчих актах були закріплені положення щодо недопущення зловживання правом. Таки в Німеччині, у 1794 році в пруському Земському уложенні (Ландрехт) було закріплене положення щодо необхідності заборони зловживання правом «Die Ausübung eines Rechts ist unzulässig, wenn sie nur den Zweck haben kann, einem anderen Schaden zuzufügen». Також Декларація прав людини та громадянина 1789 року у статті 4 проголошувала, що свобода полягає в можливості робити все, що не завдає шкоди іншому: таким чином, здійснення 183 природних прав кожної людини обмежено лише тими межами, які забезпечують іншим членам суспільства користування тими ж правами.

На сучасному етапі розвитку нашої держави в законодавчих актах також закріплені положення щодо недопустимості

зловживання правом. Зокрема в ст. 13 Цивільного кодексу України зазначається, що особа здійснює цивільні права у межах, наданих їй договором або актами цивільного законодавства. При здійсненні своїх прав особа зобов'язана утримуватися від дій, які могли б порушити права інших осіб. Таким чином можна зробити висновок про те, що в даній нормі закріплений загальний принцип недопущення зловживання правом.

Враховуючи зазначене, в рамках нашого дослідження, варто звернути увагу на сутність зловживання правом. Аналіз як наукових робіт[2; 6], так і практики правозастосування дає можливість говорити про те, що зловживання правом це така форма реалізації суб'єктивного права у суперечності з його призначенням, при якій уповноважений суб'єкт з метою задоволення власного інтересу своєю дією/бездіяльністю завдає шкоди іншому учаснику цих правовідносин. Прикладом зловживання правом у сфері валютних відносин може бути надання ліцензії на право здійснення операцій з валютою і валютними цінностями в останній день терміну розгляду справи про ліцензування.

Розглядаючи зловживання правом як підставу виникнення валютних правовідносин варто зазначити, що за своєю правовою природою його можна порівняти з деліктними валютними відносинами. Але на відміну від них в уповноважений суб'єкт використовує надані чинним законодавством права не порушуючи закон. Виникнення, зміна чи припинення валютних правовідносин в результаті зловживання правом буде мати форму правових відносин внаслідок виникнення яких буде мати місце нанесення шкоди особі яка є залежною від реалізації суб'єктивного права уповноваженої особи валютних правовідносин.

Щодо правопорушення як підстави виникнення валютних правовідносин слід зазначити наступне. Під правопорушенням традиційно розуміють неправомірне (протиправне) суспільно-небезпечне винне діяння (дія чи бездіяльність) деліктоздатної особи, за

вчинення якого особа може бути притягнута до юридичної відповідальності. Враховуючи те, що валютними правовідносинами є урегульовані нормами права суспільні відносини між уповноваженими суб'єктами з приводу обігу валюти і валютних цінностей реалізація яких забезпечується силою державного примусу[13, с. 22] прикладом який є підтвердженням того, що злочин може бути підставою виникнення, зміни чи припинення валютних правовідносин може служити такий злочин як крадіжка. В результаті вчинення крадіжки в одного суб'єкта припиняється право власності на валюту чи валютні цінності у іншого воно виникає, принаймні в аспекті фізичного володіння. При цьому варто звернути увагу на те, що всі валютні правовідносини які виникають в результаті вчинення злочину є деліктними.

Таким чином, враховуючи викладене можна зробити наступні висновки.

Категорія «правова діяльність» охоплює весь спектр дій і операцій учасників правовідносин, які, визнані законодавцем правильними і справедливими і не забороняються ним, здатні самостійно спричинити конкретні правові наслідки. Сутністю правової діяльності є соціально значима активність, включаючи свободу вибору та свободу самовираження, яка усвідомлено і цілеспрямовано здійснюється суб'єктами – носіями суб'єктивних прав і юридичних обов'язків – в різних сферах суспільного життя для задоволення їх різноманітних потреб специфічним духовно-практичним способом (в рамках правовідносин) і яка завдяки цьому визнається суспільством і державою правильною, справедливою, а в разі необхідності – дає можливість винести рішення і викликає юридично значимі наслідки.

Правова діяльність та правова поведінка в правовій науці зазвичай не розглядається як підстава (юридичний факт) виникнення конкретних правовідносин. Це пов'язано з тим, що діяльність чи поведінка розглядаються в юридичній науці в цілому як процес, як певна нерозривна сукупність,

яка існує в правовому полі і має правові характеристики. Разом з тим, аналіз практики правозастосування дає можливість говорити про те, що окремі поведінкові акти, як то правомірні чи неправомірні дії, акти бездіяльності є елементами правової поведінки і при фіксації законодавцем їх в нормативних актах є ні чим іншим як підставою виникнення різного роду правовідносин. Окремими актами, які виділяються серед дій-підстав, є поведінка у

вигляді зловживання правом та правопорушення.

Аналіз практики правозастосування дає можливість говорити про те, що на сучасному етапі розвитку нашої держави і зловживання правом і правопорушення можуть бути визнані підставами виникнення, зміни і припинення валютних правовідносин. При цьому особливістю відносин які будуть виникати є їх деліктний характер.

Література:

1. Ананьев В. Г. Человек как предмет познания / В. Г. Ананьев. — Ленинград : Изд-во ЛГУ, 1968. — 425 с.
2. Волков В. А. Злоупотребление гражданскими правами. Проблемы теории и практики / В. А. Волков. — М. : Волтерс Клувер, 2009. — 464 с.;
3. Волкова І.М. Юридичні факти: проблеми класифікації. Науковий вісник херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. Випуск 5. Т.1. — 2016. — С. 12-16.
4. Ивакин В. И. Правонарушение как вид правового поведения / / Аграрное и земельное право. — 2009. — № 10. — С. 6-9 .
5. Ковалева Е. Л. Правомерное и противоправное поведение: их соотношение : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Е. Л. Ковалева ; Акад. МВД России. — М., 2002. — 288 с.;
6. Кот О. Проблема зловживання суб'єктивним правом у цивільному праві України / Кот О. // Вісник Національної академії правових наук України. - 2013. — № 4 (75) — С. 133-140.;
7. Кудрявцев В. Н. Правовое поведение: норма и патология / В. Н. Кудрявцев. — М. : Наука, 1982. — 288 с.
8. Кулапов В. Л. Теоретические основы государства и права : метод. рекомендации для повторения курса / В. Л. Кулапов ; М-во образования РФ, Саратов. гос. акад. права. — 2-е изд., испр. и доп. — Саратов : Изд-во ГОУ ВПО «Саратовская государственная академия», 2003. — 196 с.
9. Оксамытный В. В. Теория государства и права : учеб. для студ. высш. учеб. завед. / В. В. Оксамытный. — М. : ИМПЭ-ПАБЛИШ, 2004. — 563 с.
10. Прусаков А. Д. Действие и бездействие как формы юридически значимого поведения : автореферат дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / А. Д. Прусаков. — Саратов, 2008. — 32 с.
11. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник / О. Ф. Скакун. — К. : Алерта : КНТ : ЦУЛ, 2009. — 520 с.
12. Социальная психология. Краткий очерк / под общ. ред. Г. П. Предвечногo и Ю. А. Шерковина. — М. : Политиздат, 1975. — 319 с.
13. Старинський М.В. Валютні правовідносини: окремі проблеми правового регулювання : монографія / М.В. Старинський. — Суми : ВВП «Мрія», 2014. — С. 22
14. Тарахонич Т. І. Поведінка у сфері права: поняття, ознаки, види / / Правова держава. — 2007. — Вип. 17. — С. 53-59.;
15. Теория государства и права : учеб. для вузов / под ред. В. М. Корельского и В. Д. Перевалова. — 2-е изд., изм. и доп. — М. : Норма, 2003. — 616 с.;
16. Теория государства и права : учеб. для вузов / под ред. С. С. Алексеева — 3-е изд., перераб. и доп. — М. : Норма, 2001. — 757 с.;

17. Шагиева Р. В. Концепция правовой деятельности в современном обществе : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 / Р. В. Шагиева ; Рос. акад. правосудия. – М., 2006. – 37 с.
18. Шибутани Т. Социальная психология / Т. Шибутани. – М. : Прогресс, 1969. – 458 с.

**SECTION 8
CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY; CRIMINAL EXECUTIVE
RIGHT**

**СЕКЦІЯ 8
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ;
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО**

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ

***Маланчук Петро Михайлович**
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
та судочинства
Навчально-науковий інститут права,
Сумський державний університет*

***Рубець Едуард Євгенійович**
Навчально-науковий інститут права,
Сумський державний університет*

Статтю присвячено аналізу наукових підходів до визначення сутності криміналістичної характеристики злочинів проти довкілля. У публікації подано поняття екологічної злочинності, а також вказано у чому полягає латентність даного виду злочину.